

Charlotte Sannoms tale til Afholdssamfundet i København

Taler

Charlotte Sannom
Kvindesagsforkæmper

Sted

–

Omstændigheder

Talen er udgivet i 1894 i Kvinden og Samfundet. Taletidspunktet er ukendt.

Hvorfor vil vi Kvinder have Valgret?

Ja, jeg siger! *vi* Kvinder, for jeg er en af dem, der *vil* have Valgret, og jeg bør derfor ogsaa kunne gøre Rede for, hvorfor vi vil det.

Først, fordi den simpleste Retfærdighed kræver det. Der er noget højt irriterende ved en Uretfærdighed - naar den rammer os selv. Desværre er vel de fleste af os saaledes beskafne, at vi med temmelig megen Sindsro kan finde os i den Uretfærdighed, der kun rammer de andre, og det slet ikke, fordi vi ønsker, at det skal gaa uretfærdigt til; men simpelthen fordi vi, da vi ikke selv føler den, overhovedet ikke kommer til at tænke paa eller lægge Mærke til, at den eksisterer. Jeg vil derfor heller slet ikke gaa i Rette med Mændene, fordi de fleste af dem endnu ikke har faaet Øje for, at det er en Uretfærdighed, der begaas, naar man siger: "Naar en Mand har saa og saa meget i aarlig Indtægt, skal han betale saa meget i Skat; men saa skal han ogsaa have Ret til at vælge eller vælges til Medlem af Kommunens styrende Raad - naar en Kvinde har den samme Indtægt, skal hun ogsaa betale den samme Skat; men hun skal holdes udenfor alt, hvad der angaar Kommunens Styrelse, for "vi alene vide."

Men hvad jeg tror, man kan forlange af Mændene, er dette, at, naar man forestiller dem Sagen, de da skal sige: "Ja, det er jo virkelig ogsaa en Uretfærdighed." Men naar det er erkendt for at være saaledes, saa maa det ogsaa forandres. Det er for galt, at endogsaa *Lovene* i et Land, der kalder sig kristent - men rigtignok er saare langt fra at være det - hviler paa Uretfærdighed. Er det ikke nok med al den Uretfærdighed, der begaas udenfor eller imod Loven?

Sandelig, vi lever i en Tid, hvor Uretfærdigheden er bleven mangfoldig, og Kærligheden er bleven kold i mange. Gaar der nogen Dag hen, uden at vi ser og hører om Mennesker, der undertrykker og foruretter hverandre, der lyver mod, bagtaler, bedrager og mishandler hverandre? Sandt nok, vi forventer ny Himle og en ny Jord, i hvilken Retfærdighed bor, og Gud være lovet for det Haab! det er noget at trøste sig ved, naar Forholdene her nede synes os altfor fortvivlede og haabløse. Men det er nu ikke Mening, at fordi man har dette Haab, skal man sætte sig hen med Hænderne i Skødet og sige: "Ja, lad det saa gaa med al den nærværende Elendighed, som det kan." Paa ingen Maade! Det er ikke Herrens Vilje. Nej, vi skal tage fat med de Kræfter, han har givet os, enten de nu er smaa eller store, paa at rense ud i denne Augiasstald af Uretfærdighed, ellers gaar det os jo rent op over Ørerne,

Og nu er det saa, at naar vi Kvinder vil have Valgret, saa er det ikke blot af en udstrakt Kærlighed til Retfærdighed; men det er særlig, fordi vi har Brug for den til det omtalte Rengøringsarbejde. Alle de Mænd der ønsker at virke for Ædruelighed og sædelig Renhed og for alt hvad der tjener til at løfte Samfundets Moral, vilde have en mægtig Støtte i Kvinderne, naar de fik Valgret og Valgbarhed. Derfor mener jeg heller ikke, at Maalet er naaet, naar de ugifte Kvinder faar den; de gifte maa virkelig ogsaa have den, ellers forslaar det altfor lidt. Men sæt nu, at Kvinderne havde kommunal Valgret og Valgbarhed her i København, tror De da ikke, at Natkaféerne snart skulde blive lukkede? At Værtshusenes Antal vilde blive betydelig indskrænket og i det hele, at der vilde blive gjort, hvad der kan gøres fra Kommunens Side for at indskrænke Drikkeriet? Desværre kan der ikke gøres noget radikalt med de nuværende Love. Og endelig, tror De ikke, at denne Skamplet paa Samfundet, den *lovbeskyttede* offentlige Prostitution vilde blive fejtet ud fra Københavns Omraade, som den er bleven det fra Glasgows ?

Jeg sagde, at der med de nuværende Love ikke kan gøres noget radikalt imod Drikkeriet. Derfor er det ikke nok, at Kvinderne faar Indflydelse paa Kommunens Styrelse - vi maa ogsaa have den paa Lovgivningen. Med andre Ord, vi maa have baade kommunal og politisk Valgret og Valgbarhed. Men jeg forlanger ikke at gøre hele Springet paa e" Gang. Jeg er meget veltilfreds med at gøre *et* Skridt ad Gangen.

Naar jeg særlig har talt om den kommunale Valgret, da er det, fordi, som De alle vide, der nylig er passeret et Lovforslag om den Sag igennem Rigsdagen, som

blev vedtaget af Folketinget men af Landstinget fejlet af med en Motivering, der nok kunde trænge til at ses lidt efter i Sømmene. Landstinget erklærede, at en saadan Reform hverken var i Kvindernes eller i Samfundets Interesse. Man gjorde ikke noget Forsøg paa at begrunde denne Paastand, og det kunde vel ogsaa haft sine Vanskeligheder. Man mente altsaa, at det ikke var i Kvindernes Interesse at faa Valgret. Det er næsten rørende med denne Omhu, der vil forstaa vore Interesser bedre, end vi forstaa dem selv; men jeg er bange for, at vi ikke rigtig tror paa den. Særlig fra Landstingets Side er vi just ikke forvante med Velvilje mod Kvinderne. Ja, saa længe det kan gøres med blomstrende Skaaltaler og klangfulde Digte, saa er det alt saare skønt, men naar Fraserne skal omsættes i Handling, saa siger man Pas. Hvis dHrr. endda havde sagt: "Da Kvinderne altid bliver daarligere betalt for deres Arbejde end Mændene, og en Kvinde følgelig maa slide meget mere end en Mand for at faa den samme Indtægt, saa nænner vi ikke at tage Skat af dem; men saa kan vi heller ikke give dem den Ret, der følger med at betale Skat" - ja, det var i det mindste et Ræsonnement, man kunde forstaa, om man end ikke vilde billige det; men det siger de, som bekendt, ikke. De har ingen Betænkelighed ved at paalægge os Pligterne; men Rettighederne vil de beholde for sig selv - altsammen i Kvindernes Interesse. Landstinget minder mig om den gamle Præst, der, da der en Gang i et Præstekonvent var Tale om en Forandring af Vielsesformularen (Udeladelse af Ordene om Hustruens Underdanighed), rejste sig og erklærede med Eftertryk og Værdighed: "Min Hustru har nu i 40 Aar været mig underdanig, og jeg har befundet mig vel derved." Jeg tør sige, han har aldrig spurgt hende, hvordan hun befandt sig ved det; men han har uden Tvivl været overbevist om, at Underdanigheden var saa vel i Kvindernes som i Samfundets Interesse. Samfundets Interesse! Det var det andet Hensyn, der var at tage. Naar Landstinget mener, at Kvindernes Valgret strider imod den, da hviler denne Mening kun paa de løseste Formodninger; der er intet som helst faktisk at støtte den paa. Tværtimod, overalt, hvor Kvinderne har faaet Valgret - politisk eller kommunalt - paa Island, i Sverrig, til Dels i England og i en stor Del af Amerika - har man kun sporet heldige Virkninger deraf. Størst Rettigheder har Kvinderne, som bekendt, faaet i de vestlige Stater i Amerika; derfor har de ogsaa kunnet udrette mest der. De ved, at derovre bliver alle kommunale Embeder besatte ved Valg, der kun gælder for en begrænset Tid, og at det er højst almindeligt, at disse Embedsmænd bruger den korte Tid, da de er "ved Fadet", til at praktisere den størst mulige Del af de offentlige Indtægter ned i deres egen Lomme. Overalt hvor Kvinderne har faaet Del i Magten, har de først og fremmest ladet sig det være magtpaaliggende at sætte en Stopper for dette Plyndringssystem og bringe Ærlighed ind i Forvaltningen - og

det er lykkedes dem! Om de saa aldrig havde udrettet andet end det, kunde man vel sige, at deres Valgret havde fremmet Samfundets Interesse; men de har udrettet andet. Overalt har det vist sig, at Kvindernes Stemmer har tjent til at fremme Reformer i Samfundet og særlig Kampen mod Usædelighed og Drikkeri. Hvis Landstinget er uvidende om disse Kendsgerninger, er det utilbørligt, at det vil udtale en Dom om, hvad det intet kender til. Og hvis det er vidende derom, hvad skal man saa tro? For jeg kan da aldrig tænke, at dHrr. i Landstinget skulde have noget imod, at Kvinderne kom til at øve en saadan Indflydelse i moralsk Retning.

Og lad mig saa tilsidst sige et Par Ord til de Kvinder, der endnu siger: "Aa, hvad skal vi med Valgret? Saa faar man blot saa mange ny Pligter, og vi har saamænd nok at passe endda. Lad Mændene tage sig af de Ting; men hvorfor skal vi blande os deri?" Ja, det er mageligere at lade det være; men vi er ikke satte paa Jorden for at have det mageligt, men for at udrette, hvad vi kan, ikke blot for os selv, men ogsaa for vore Medmennesker. Saa er der vist mange, der vil svare mig: "Ja, det kan være godt nok for dem, der har faaet Evner dertil, men det ligger ikke for mig. Jeg har ikke Begavelse til at virke noget for Samfundet." Kære Søstre og Venner, De vide allesammen, hvad det var, Herren sagde til den Tjener, der kun havde faaet det ene Talent og som gravede det ned i Jorden, fordi han mente, at det var for lidt til at udrette noget med. Han sagde: "Du onde og *lade* Tjener!" Det er netop Sagen - det er Ladhed. Det er ikke Beskedenhed, der faar Folk til at tale saaledes; det er Dovenskab. Men vi har ikke Lov til at være dovne. Evner har vi alle faaet, og hvad enten de er store eller smaa, saa har vi faaet dem for at bruge dem. Lad mig minde Dem om en lille Historie: Der var et Skib, som skulde løbe af Stabelen; men der var et eller andet i Vejen. Da det skulde begynde at glide ud, blev det staaende og vilde ikke røre sig af Pletten, og alt hvad Mændene halede og skød paa det, saa hjalp det intet. Da kom en lille ivrig Dreng og sagde: "Lad mig faa fat og hjælpe eder!" "Din usle Stump," sagde Mændene, "hvad kan du gøre?" "Jeg kan skubbe et Pund," sagde Drengen og tog fat. Og hvad enten det nu var dette ene Pund, der manglede, eller hvad Grunden var, Skibet begyndte at røre sig og gled stolt ud i Landet.

Mine Søstre! har vi kun faaet de smaa Evner, saa lad os dog i Guds Navn tage fat og skubbe et Pund, og naar vi bede Ham om at hjælpe os, saa skal De se, vi kommer snart til at kunne skubbe baade to og tre Pund, for Evnerne vokser ved at bruges.

Naar vi da ærlig tager fat og gør, hvad vi kan - ikke se til Højre eller Venstre efter, hvad Mennesker mener - ikke søge vor egen Ære, men kun Hans, som har skabt og forløst os og som derfor ogsaa har Krav paa hele vort Hjerte og hele vor Tjeneste, saa skal vort Liv heller ikke ende i denne Uretfærdighedens Verden, men vi skal en Gang faa Borgerret - fuld Borgerret, ganske ens for Mænd og for Kvinder - i de ny Himle og paa den ny Jord, hvor Retfærdighed bor.

Kilde

"Kvinden og samfundet" nr. 1, 1894, s. 13-16, Kvinfos kvindearkiv.

Kildetype

Dokumentation i avis, magasin e.l.

Tags

Kvindebevægelsen

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/charlotte-sannoms-tale-til-afholdssamfundet-i-koebenhavn-1894>